

SZERKESZTIK:
KESZLER JÓZSEF, REINER FERENCZ és SCHÜTZ MIKSA.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Évenként 20 ív zenemelléklettel; több arckép és képzőművészeti melléklettel.

Egyes szám ára 20 krajczár.

Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.

Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM.

ZENE: HEGYI BÉLA: *A modern operette.* (Suppé és Lecocqu.) — F. O.: *Wagner Richard új hangszerei.* — Zenészeti hírek. — WILMOUTH BÓDOG: *Új zeneművek.*

SZÍNHÁZ: R. F. *A hét története.* — r. l.: *A szedi színházról.* — Színházi hírek.

KÉPZŐMŰVÉSZET: M. F.: *A müncheni műegyletről.* — Képzőművészeti hírek.

A MODERN OPERETTE.

Suppé és Lecocqu.

RITKA zenei műfaj örvendhet oly általános művelés- és elterjedtségnek, mint az operette, aminek okát lelmi vajmi könnyű dolog, hisz zenei megtestesülése korunk egyetemes jelszavának «gyorsan, sokat, de olcsón».

Sőt mi több, már néhány alfaját is megkülönböztetjük, illetve különböztethetjük meg szerzőik, főleg a francziák kik azon vannak, hogy «opéra comique-romantique» elnevezésekkel tentartásák magok számára az «opera» cím dicsőségét.

De a németek és köztük a kétségkívül legérdemesebb — Suppé — is nem szívesen mellőzik a «komsich-romantische Oper» elnevezéseket.

Evekkel ezelőtt Budapesten időzött Suppé, hogy a «gascogne-i vagy az ördögvár szellemei» című regényes operáját bemutassa. Egy főpróba alkalmával a zenekar vezérhegedűse beszélgetés közben megkérdezte, számos «operettjei» közül melyiket tartja legsikerültebbnek.

Suppé erre válaszolva, először is a hozzá intézett kérdést kívánta módosítani, mert ugymond, én nem írok operetteket én operákat írok csupán.

Hogy Suppé csakugyan komolyabb irányt tűzött ki magának eszményül, ezt vallják első sorban az általa feldolgozott librettók.

Annak ugyanis, hogy a színházi zene birodalmában mely tartományt szemelte ki magának egyik-másik szerző — első-

rendű ismérvei a néha közvetlen általa legalább szükségkép befolyásolt szövegek.

Nem azért, hogy ezt bizonyítsam, a mi minden csak félig avatottal szemben is fölösleges, csupán jellemző tényként hozom fel, miszerint évek óta Zell és Genée ismert czég gyártja a bécsi operettszerzők számára nagy szorgalom és kevés szellemmel a librettókat.

És daczára e közös eredetnek, mily nagy a különbség a Suppé és a többiek (Strauss, Millöcker, stb.) részére szállítottak közt. Emezek hülye királyok, ostoba miniszterek elcséplé alakjai s egyéb untig ismert burlesqueriáktól hemzsegnek; mindezeket szívesen nélkülözzük a Suppé számára dolgozottakban. Mily mélyre ható továbbá a különbség a közvetlen zenei megmunkálásra szánt énekszámokban is; amott a karok gyenge részvéte, a bonyadalmasabb többesek szorgos kerülése, emitt ezeknek határozott uralma.

Suppétehát már szövegeiben is a komplikáltabb zenei munkára kívánja önmagát utaltatni, neki sok ember kell, fokozódó cselekvény és hatalmas finálék, s e szövegadta tényezőket még hatványozva adja ő vissza zenéjében.

Ez előszeretettel a bonyadalmas iránt sokszor értelmi képtelenséget szül nála, így pl. megesik, hogy a körülálló nép kara már bírálja a köztük megjelent magán szereplő cselekvényét és szavait, mikor ez még alig tett vagy mondott illetve énekelt valamit. Szint' ez okból főszereplőit ezeknek szövegileg legfontosabb számai közben a karok folytonos közbeénekeltségével zavarja mi által rendkívül gyengíti ezek megjelenésének hatását.

Ily szinpadí balfogást Lecocqu soha, vagy csak legkritikábban követ el.

Ó a cselekvés és beszéd rendjét polyphonikus hajlamok miatt sohasem forgatja fel, mi által az énekelt szó is eléggé érthetővé válik. És ebben annyira következetes, hogy a legizgatottabb összejelenésben is mintegy felfüggeszti a cselekvényt, hogy a primadonna vagy más főszereplő nyugodtan énekelhessen egy akár több strófás couplet-et és csak ezek szerencsés befejeztével engedi az addig ott ténlenül vesztegelt fő- és mellékszempelyeket szóhoz és tetthez jutni.

Ez eljárás nem felel meg a dráma igazságnak, de a művészetben szívesen engedünk veszni egy kevés hűséget, ha érte cserébe szépet és kellemest kapunk.

A másodénekesnői (u. n. coloratur) szerepeket illetőleg is mélyreható a különbség a német és a franczia közt. Amannál e szerepkör hatalmas vetélytársa a primadonnának, és ugy játék, mint ének tekintetében ugyancsak elsőrendű erőt igényel, míg a francziánál a másodénekesnő csak szerény csillag a nap — a primadonna mellett.

Folytatva a megkezdett párhuzamot a német és franczia operettírók illetve ezek főképviselői: Suppé és Lecocqu közt, áttérnek ezek műveinek tulnyomóan zenei elemzésére. Hogy kit illesse köztük az elsőség pálmája annak eldöntése ép oly bajos mint az ezzel azonos értelmű másik kérdése «a komoly, mélyen átgondolt, vagy pedig a könnyű, kecses munkáé-e az első hely».

A magam szerény véleménye az, miszerint az operettnek mindenestre lényegesebb kívánalma a könnyed kellem, s ez alapon Lecocquot helyezem fölébb, mint operettszerzőt; de absolute véve, inkább érdeklik a zenészt Suppének tanulmányos és átgondolt dolgozatai.

A részletekre térve, be kell vallanunk, hogy az énekhangok ügyes és biztos kezelése, a karénekszámokban az egyes szólamok dallamos és következtésben könnyen olvasható vezetése mindkét mesternek közös és elvitázhatatlan sajátja.

Ha mégis gáncsolni akarnánk egyetmást, úgy Suppének hibául kell felrónunk azt, hogy a karokat túlságosan — egész felvonásokon át — színen tartva énekel-teti. Igazolászul hivatkozom a mostanában népszínházunk műsorába került «Juannita» című operett I. felvonására, hol 10 szám közül 6-ban szerepel, és pedig fő- vagy egyesrangú tényezőként a kar; hivatkozom «Ördög a földön» című operettjére, hol az egész I. felvonást csaknem kizárólag a kar viszi, — a «Gascognei» című regényes operájára, hol ugyancsak az egész I. felvonáson át foglalkoztatja a kart stb.

Hogy mennyire monotonná teszi a szinpad képét a karoknak ily túlságos színen tartása s hogy minő nagy meny-

nyiséget von el e körülmény abból a figyelemből, mit a főszemélyek megjelenésének kelteni kellene, arról e helyütt nem szólok; csupán a zenei inconvenantiákat emlitem fel, mik ebből folynak.

Lecocqu ha főszemélyei közé kara gyül — egyiket vagy másikat lényegtelenebb szereplésre utalja; vagy a magánszereplő coupletzezik és ekkor hallgat vagy legfőbb refraine-t énekel a kar, — vagy a khorus énekel és ekkor hallgat vagy pedig csak kettőzi az egyik-másik karszólómot a solista. Ez elbánás talán nem egészen felel meg a cselekvény hűségének, de zeneileg, főleg operettben, nagyon czélszerű, mivel a hallgatóság az ekként lényegében megosztott szereplést jobban átlátja és megérti a magánénekes coupletjét ép úgy, mint a kar-nak énekét.

Nem így Suppé; neki a szinpad az élet hű tükré; az ő kara a hozzáénekel szót megérti, és helyesli vagy rosszalja viszony-elekével, vagyis az ő kara nem várja ki a solista énekszámát, hanem folyton közbe énekel, mi által többnyire gyenge operett-énekeseink alig tudják az ily számaikat érvényre juttatni. Ő általában nagyon sokat kíván a kartól, noha ugyyszólván gyermekkorától színházaknál karmesterkedvén, legjobban tudhatná, hogy mennyire fehér holló a jó hang és még inkább a zenei ismeret operett-khorusban. Ő nem egyszer ír c-t (Juannita I. finale) h-t, b-t sopránjainak és akar velők olyan czifra, magasba vitt, synkopás dologot énekeltetni a milyen a «Juannita» II. felvonásabeli összeesküvés keringő.

Ilynemű fogyatkozásokra Lecocqunál nem bukkanunk. Követelményei a kar iránt a lehető legmértékletesebbek, kar irányla pedig feltűnően hasonlít a Mozart korszak modorához, a mennyiben t. i. az éneket jobbra szilárd összhangzati alapon figurációkban alkalmazván, mindkét tényező külön jellegét hiven megőrzi.

A hangszerelés belső lényegét illetőleg is e korszak dicső hagyományait ápolja Lecocqu; átlátszó, tiszta és biztos munka, kevés hangszer és mégis teli hangzás, a magán és a kisebb számszámok diskret kísérete, a rézfúvók és dobok használatának jobbadán az összetekre való utalása őt Mozart iskolája egyik ügyes tanítványává avatják.

Mint e mesternél, nála is ritkán kettőzi hangszer a magánénekes szólómat, legfeljebb egyik-másik a vonósok vagy fafúvók közül ellentétet alkot hozzá, vagy átszian övezi körül.

Ezért zenekarában az I. hegedű, gordonka, flóta, oboë, klarinét, fagót és a pistonok kezelőinek, vagyis az u. n. solóhangszereseknek ügyes zenészeknek kell lenniök. Nem így Suppé, ő, — zenésnyelven szólva — vastagon hangszerel. Nehéz F-trombája — éles ellentéte a francia könnyű A és B pistonjainak — majd, hogy annyira van elfoglalva, mint katonáknál, a mi ezeknél rendjén van, míg színházban, és épen operettben fölösleges, hogy ne mondjam bántó. Mentése a hibának némileg az lehet, hogy, mint már említők, Suppé nagy tömegekkel dolgozik jobbadán, és az erős énekrészt erős hangszereléssel látja szükségesnek támogatni.

(Befejező közl. köv.)

HEGYI BÉLA.

WAGNER RICHARD UJ HANGSZEREI.

A ZENÉSZEK előtt ismeretes dolog, hogy Wagner Richard újabb művei számára jellemző hatások elérésére saját útmutatási szerint készített hangszereket. E hangszereket olvasóink egy része bizonyára ismerni fogja részint szakértői leírások után, részint saját tapasztalatból. De azt hisszük, hogy tágabb zenei körök is érdeklődnek e hangszerek iránt, melyeket a következőkben kívánjuk behatóbban ismertetni.

«Tristan és Isolde» harmadik felvonásának kezdetén úgynevezett angol kürt fordul elő, mely csodálatos szépséggel jellemzi a Wagner által «*traurige Weise*»-nak nevezett részletet. A felvonás második felében azonban e bús dallamnak vigba kell átmennie. Erre nézve már az angol kürt hangszínezete nem volt elégséges; de még rézhangszer sem volt rendelkezésre, melylyel a helyzet nagyszerű voltát lehetett volna kifejezni. Így tehát fából készítettek a mester útmutatásai szerint trombitát, mely csak egy szelentyűvel van ellátva. A hangsor tökéletesen hasonlít az oboéhez, csakhogy valamivel hosszabb és trombita-fúvóka által intonáltatik. Az így szerkesztett hangszer C-re van hangolva, a szelentyű által pedig a negyedik és ötödik vonal d-jét és f-jét lehet létrehozni.

A «Ring der Nibelungen»-ben is több új hangszer van használatban. Legelőször is négy tenortúba, melyek a kürtök mélységét és hangzó erejét erősítik. E túbák alakja nagyon hasonlít a tenorkürtökhöz azzal a különbséggel, hogy a szelentyűk nem a jobb, hanem a bal kézzel kezelhetők. Ezek közül kettő B-re és kettő F-re van hangolva.

A B-túbák egy nagy másodperczig hangzanak, az F-túbák egy tiszta quinttel mélyebben, amint írják, tehát éppen ugyanabban a hangfekvésben hangzanak mint a B- vagy F- vadászkürtök. A túbák csövei jóval bővebbek, mint a vadászkürtöké, minek következményeképp az előbbieket hangja hatalmasabb mint a vadászkürté és majdnem aequivalensek a tenorkürt hangjával, csakhogy nemesebb és lágyabb. A túbák szájszöve a szájnál oly szűk, hogy vadászkürt-fúvókával lehet csak belefújni, ami annál is fontosabb, mivel a vadászkürtösöknek felváltva a túbákat is kell fújni.

A túbákon négy szelentyű van, habár a kezelésre három is elég volna, de a negyedik nagyon előmozdítja a hang tisztaságát. A B-túbáknál az első szelentyű a hangolást egy egész hanggal mélyebbiti; a második és féllal, a harmadik másféllal, a negyedik két és egy féllal. Az F-túbáknál az első szelentyű egy egész hanggal mélyíti a hangolást, a második egy féllal, a harmadik már két egészszel, a negyedik két és egy féllal.

Wagner Richard a modern hangszerelés legnagyobb mestere, e túbákat nagybőbrészt négyhangúlag hozza hatásos alkalmazásba.

A leírt tenortúbákon kívül a «Ring der Nibelungen»-ben egy bassus-túba is (mély B) fordul elő. Erről csak annyit említünk fel, hogy nagy méreteinél és bő csöveinél fogva hatalmas, de azért nemes hangot hoz létre. Máskülönbben kezelési módja

teljesen olyan, mint a közönséges bassus-túbác és a helikonoké.

Végül megemlíjük még a bassus-trombitát, mely szintén a «Nibelungok»-ban van használatban. Kezdetben e hangszer mély Es-re volt hangolva, de miután ebben a hangolásban a mély kótákat csak nagy nehézséggel lehet intonálni, a bassus-trombitákat most mély C-ben készítik. A C-ben álló bassus-trombita egy egész octávban hangzik, az Es-ben álló egy nagy sexttel mélyebben mint ahogy írva van. Alakjára nézve a bassus-trombita hasonlít a közönségeshez, csakhogy a csövek hosszabbak és a fúvóka is megfelelőleg nagyobb. Ezáltal e hangszer el is vesztette a trombita ezüsttiszta, víg ünnepi hangját és helyette fátyolozott, inkább melabús, mint víg hangot ad. F. O.

ZENÉSZETI HÍREK.

~ A KIRÁLYI OPERAHÁZBAN most egy-mást érik az új kiállítással bemutatott opera előadások: a mult héten a «Zsidónő»-t hallottuk Turolla kisasszonnyal, valamint «Bánk-bán»-t kizárólag hazai erővel. Ez utóbbi operában Malecsky-né igen figyelemre méltó alakítást nyújtott, olyat, melyet e jeles énekesnőtől várni lehetett, ki az operának valóságos oszlopa s ügyszólván egyetlen hazai művésznőnk, kire minden körülmények közt számítani lehet.

Hajós «Bánk-bán»-ja erős egyéni fogatkozásokban szenved, mindazonáltal egyes jelenetekben hatásra képes. Odry Lehel Tiborcz messze kimagaslik a többi férfiszereplők ábrázolásai közül; a mit ez a kiváló művész adni szokott, az a drámai jellemzésnek mintaképe. Magáról az operáról, Erkel Ferencnek e nagybecsű zene-művéről nem mondunk újat, midőn azt valamennyi más operái, még az annyira népszerű Hunyady főlé is helyezzük. Egyes részleteinek zenei értéke elévülhetetlen; a nemzeti jelleg pedig Erkelnek egy operájában sincs annyira eltalálva és oly szerencsésen összeegyeztetve az opera-styl követelményeivel, mint «Bánk-bán»-ban.

A «Zsidónő» előadása ugyanazon főbb szereplőkkel ment vége, mint a mult évadban, de azért nem volt ment bizonyos ingadozástól, mely a gyengébb másodrendű szereplők rovására esik. Bármily kitünőek legyenek Turolla, Perotti, Néy illető szerepeikben, azért az együttes hatás és az előadás összértéke mégis jelentékenyen csökken, ha a másik női szerep oly kevésbé megfelelően töltetik be, a minek nemcsak az illető magánrészletek, hanem az együttesek is kárát vallják. A «Zsidónő» új kiállításáról nagyjában dicséretes mondatunk, a jelmezek festőiek és meglehetősen korhűséggel vannak megválasztva. Kevésbé tetszetek az új díszletek, a harmadik felvonásbeli épenséggel nem sikerült.

~ UDVARDY SÁNDOR tenorista hazánkfia dr. Damrosch karmesterrel New-Yorkba utazott, hol a Metropolitan Opera House-ban tartandó két hangversenyben fog énekelni.

~ LISZT FERENCZ hazautazásának tervében némi változás állott be, a mennyiben előre nem látott okok következtében az őz mester csak holnap fog Weimarból elindulni. Utközben Bécsben egy pár napra kiszáll, s így fővárosunkba csak a jövő hét elején érkezik meg.

~ PEROTTI GYULA operánk tagja nagy-sikerű frankfurti vendégszereplését e napokban fejezte be a «Profétával». A közönség ritka lelkesedéssel tapsolta énekét.

~ ZENEISKOLA. Major Gyula úr, Volk-mann Róbert volt tanítványa november hó elsejétől külön esti tanfolyamot nyit ének és zenekedvelő urak részére. Közre-jár az oktatásban Dombay A. úr, a bécsi udvari zenekar tagja.

~ RICHTER JÁNOS, a bécsi zenekedvelők új karmestere, ez idényben a ritkán hallható H-moll misét Bachtól fogja előadni Beethoven kilenczedik szimfóniájával együtt még pedig igazi mintaelőadásban.

~ EGY BÉCSI LAPBÓL vesszük át a következő hírt: «A helybeli konzervatorium ez idei felvételi vizsgáin 200 (mond két-száz) női növendék-jelöltet utasítottak vissza tehetség hiánya miatt. A lap nem győzi eléggé magasztalni ez eljárást, mint a mely következetesen folytatva, eléggé alkalmas lesz arra, hogy u. n. zenetanár-nőink el ne szaporodjanak és eleje vétes-sék egy újnemű értelmi proletariatus kelet-kezésének. A ki figyelemmel kísérte hely-beli hasonczélú és rangú intézeteinkben a tanítványok nem szerinti számarányát, ezeknek az iskolában és később az élet-ben felmutatott sikereit (?) nem kevésbé a zongoratanítónőknek nálunk már nem csak keletkezés, de virágzásban levő pro-letariatusát, az nem fogja rossz néven venni, hogy fenti közleményt átveszszük, sőt teljes meggyőződéssel magunkévá tesz-szük.

~ WACHTEL TIVÁDAR, a híres «lonju-meau postakocsis», a ki most állandóan Bécsben telepedett le, a jövő héten több estére terjedő vendégszereplést kezd meg a bécsi operaszínházban. Legjobb szerepei-ben fog fellépni: a «Lonjumeau postakocsis»-ban, a «Fehérnő»-ben és «Fra Diavolo»-ban.

~ WILTNE ASSZONY nagy sikerrel kezdte vendégszereplését a prágai cseh színház-ban «Donna Anná»-val. A művésznő olasz nyelven énekelt.

~ RUBINSTEIN ANTAL november 12-én érkezik Berlinbe, hogy az «Elveszett pa-radicsom» utolsó próbáit vezesse, mely Hollaender vezetése alatt a berlini Cécilia-egylet hangversenyén november 27-én kerül előadásra.

~ ROSSINI «TELL VILMOS» című ope-rája mult szomban érte 700-ik előadását a párisi nagy operában. 1820. augusztus 3-án adták először, még pedig az «Academie royale de musique» színpadján. Azóta a világ valamennyi színpadján megfordult, mindig a legnagyobb sikerrel.

~ A BERLINI KROLL-SZÍNHÁZBAN e hó végén egy hat előadásra terjedő olasz opera-staggione kezdődik Engel és Gerster impresszáriók szervezése mellett. A társu-lat csillaga Gardininé-Gerster Etelka, ki mellett még Golosi baritonista és Maini bassista fog működni. Ez utóbbi a Boito Mephistopheles előadásaiban, mint a cím-szerep személyesítője tett nagy hírnévre szert. Gerster né a többi közt még a «Linda de Chamounix»-ben is fel fog lépni.

~ NESSLER «Trompeter von Säckin-gen»-je Drezdában is nagy sikerrel ker-ült előadásra. A főszerepeket Schuch-Proszka asszony és Bulsz, Decarli meg Fischer urak énekeltek.

~ SARASATE atyja, ki 35 éven át a katonai zenekar karmestere, azután a pamplonai zene-iskola tanára volt, meghalt Pamplonában.

~ A BERLINI UDVARI OPERA első ujdonsága a lengyel Moniuszko «Halka» című nemzeti operája lesz.

~ INTERNATIONALIS ZENEKONGRESSZUS lesz Antwerpenben a jövő évi világkiállítás alkalmával, melyre a világ minden nagyobb városainak zenetudósai, művészei, zenedeigazgatói és tanárai, kritikusai és kiadói kapnak meghívókat.

~ WAGNER RICHARD «Parsifal»-jának oratorium alakjában való első előadása november 10-én lesz londoni Albert-hallban. A partitúra ez előadásra jelen tékenyen rövidítették és Klingsor szerepét egészen törölték.

~ A CREMONAI CONCORDIA-színházban Raffaele Coppola «Il Cid» című operája meglehetősen szép sikerrel adatott.

~ MADRIDBAN ismét tüneményeszerű baritonhangot fedeztek fel: birtokosát Santi-ago-nak hívják, ki kocsis volt a királyi istállóknál.

~ A LONDONI KRISTÁLYPALOTA hangver-senyei tegnap, október 18-án kezdődtek. Előadattak Brahms harmadik szimfóniája, Beethoven harmadik és ötödik szimfóniája, Es-dur zongora versenye és D-dur hegedű-versenye, Schubert C-dur szimfóniája, Schumann Es-dur szimfóniája, Liszt «Salve Polonia»-ja (Angliában először), Cowen B-moll szimfóniája, Mackenzie Selectioi a «Sharoni Rózsá»-ból, Saint-Saicus O-moll zongoraversenye és Gounod «Megváltása». Brahms születésnapján, márczius 7-én en-nek negyedik szimfóniája kerül előadásra.

ÚJ ZENEMŰVEK

Arioso, Danse diabolique, Scène de la csárda, La fuite, hegedűre zongorakísé-rettel Hubay Jenő-től. Megjel. G. Hart-mann Páris és «Harmonia» Budapest.

Négy salondarab, u. n. apróság. A mi-lyen sok efféle szerettek a különböző hegedűművészek, oly csekély azoknak a száma, melyek az egyszeri eljátszást túl-élik, és zenéi belbecsöknél fogva továbbra fentartják magukat. Mi a négy közül legalább is az első kettőnek ily prognos-ticont állítunk fel. Az «Arioso» igen csi-nos, folyékony melódia, melynek a zon-gorakísérete is önállóbb s nem ragaszkodik a megszokott schablonhoz. Legjobb a négy közül a «Danse diabolique», mely csillogó technikájával valóban ördögös munkának látszik, de a gyakorlott hege-dűsnek igen kellemesen «kézben fekszik». A csárdajelenet mind forma, mind kidol-gozás tekintetében hasonlít Hubay előbbi magyar kompositióira, a negyedik «La fuite» csinos keringő, melyet azonban igen szellemdúsan kell előadni, hogy ba-nálissá ne váljon.

Un Conte; hegedűre vagy mélyhegedűre zongorakísérettel Hubay Jenő-től. Megjel. A. Cranx Brüsszel.

Tekintetbe véve a mélyhegedű irodal-mának csekély voltát, ez a mű még ak-kor is figyelmet érdemelne, ha nem volna olyan szép.

De ez a mese hegedűn elbeszélve is számos hallgatóra fog akadni, és a brácsa-átirat nélkül is elég kelendőségnek örven-deni.

Willmouth B.

A HÉT TÖRTÉNETE.

(BLAHA LUJZA búcsúzása a népszínházról. — «Az isten keze.» népszínmű írta LUKÁCSY Sándor; zenéjét ERKEL Elek; színrre került a népszínházban okt. 17-én.)

VÉGRE tehát mégis megtörtént, amit senki sokáig lehetségesnek sem tudott képzelni: Blaha Lujza megvált a népszínházról, melynek majdnem egy évtizedig dísz, büszkesége, koronája volt. A közönség az egész búcsú estén át tenyérszakadtáig tapsolta, koszorúkkal, bokréttákkal elhalmazta; collegái megsiratták és Solymosi Elek még meg is dictiózta. Beszéli, hogy a diva e dictió tartama alatt érezte, hogy az új pálya keservesen kezdődik. De hát Solymosi dictiója nem tart örökké (hál' istennek!); miután a kitünő szónok elmondta a budai színházat kalitkának és néhány-szor idézte Horváth Czíril, befejezte mondókáját, teljes erejéből igyekezvén könyezni. Hasztalanul; a könyek nem könnyek.

Részünkről nem tehetünk egyebet, mint hogy szívünk mélyéből szerencsét kívánunk a nagy művésznőnek új mű-ködéséhez. Nincs és nem lehet ember Magyarországon, ki Blaha Lujzát ne ki-sérné meleg rokonszenvvel és határtalan tisztelettel élte minden utain. Reméljük, hisszük, hogy pályája mindig fényes ma-rad, bármerre vezesse is. Az a ház, melybe ő belép, dísz és fényt nyer nagy művészi személyiségétől. A hol ő működik, ott a művészet honol; a színház, melynek ő tagja, már e tény-nél fogva is előkelő színház. Adja isten, hogy minden így valósuljon, amint ő kívánja!

És meg volt a népszínházban e héten az első premiére is Blaha Luiza nélkül. Lukácsy Sándor új népszínművét mutat-ták be. «Az isten kezét». A darab minő-ségre nézve igen távol áll azoktól, melyeket Lukácsy eddig írt; jóformán meg is bukott. Nagy drámai problémát választott szerző darabja alapjául; de a problé-mát sem kellően ki nem fejtette, sem helyesen meg nem oldotta. Midőn egy asszony, mint az ő Zsófija húsz évig élt férjével, anélkül, hogy csak egy kukkot szólt volna leánykori nagy bűnéről, anél-kül hogy leánykorában szült fiáról csak említést is tett volna: ezt a nagy hibát nem lehet azzal elútni, hogy hiszen az asszony húsz évig «tisztelte» férjét és be-csülettel vitte háztartását, tehát minden rendben van. Így okoskodni lehet a ma-gánéletben, egy félreeső falu valamely homályos zugában; de a színpadon, egy kritikus közönség előtt, mely közmeggyő-ződésen alapuló, rendfihetetlen érvényű igazságot kíván a darabban látni, ez az okoskodás meg nem áll. A közönség ne-vetett is e megoldáson, nevetett kicsiny-lőleg, gúnyosan. És a nevetéssel megpe-csételte a darab sorsát. Az a körülmény pedig, hogy Zsófi asszony még most sem szólt volna férjének, ha titokban ne-velt fia nem szeretett volna bele féltéstvé-rébe, az asszony házasságából való leá-

nyába, nem hogy egyengetné, de még súlyosbítja a hibát.

Hogy aztán mikép vehette el mégis a Pista fiú a Juliskát? Hát úgy, hogy végre kisült, hogy Pista még sem fia Zsófinak, hanem egy hozzá egészen idegen ember. Zsófinak fia egész más valaki: a csavargó Dani; és a félreértés onnan támadt, hogy az az asszony, akinek gondjaira volt bízva Dani, saját fiát, Pistát mondta Zsófi fiának, avégből, hogy az neveltessék jó módban, nem pedig a rá nézve idegen Pista. Midőn a darab végén a víg özvegyasszony Liliom Klári csodálkozva azt mondja: «Mi minden fog még ebből kisülni!» a közönség kaczagott és gúnyosan tapsolt a keserű, de helyes kritikának, melyek e szavakban láthatni vélt.

Constructióra nézve a darab ép oly gyöngé mint tartalomra nézve. A dráma benne az első felvonás végén, — ott, hol Gondos Mihály megtudja, hogy feleségének lánykorában gyermeke lett, — egészen megáll; és többé a darab végéig egy lépést sem tesz előre. A második felvonás végén ugyanaz a helyzet, mely az első felvonás végén volt: a drámában semmi sem történt. A harmadik felvonáson át sem változik a helyzet; a dráma vesztig marad a ponton, melyre az első felvonásban elért. A végső két jelenetben aztán hirtelen jó az erőszakolt megoldás. Egész két felvonás folyt le mindenféle aliotriával, melynek a voltaképi drámához csak kevés köze.

Hogy az ilyen darab nem tetszik, azon senki sem csodálkozhatik, kivéve talán magát a szerzőt, ki sokáig járt az önkotta sötétségben, és kinek szeme ennél fogva a homályhoz hozzá szokott.

Van, az igaz, néhány jó jelenet a darabban; de ezek csak úgy úszkálnak híg tartalmán, mint a ritka zsírcsöppek a vizenyős levesen.

Jobbát várunk Lukácsytól.

Az előadás azonban nagy dicséretet érdemel. Ritkán láthatni oly jó összjátékot, mint a milyet e darabban láttunk. *Rákosi Szidi* Zsófi szerepében gyönyörűen játszott; bevezetett művészzel fődözte a darab gyöngéit. Megmenteni azonban a darabot nem bírta; sem ő, sem *Pálmai Ilka*, ki a víg özvegyet adta, Liliom Klárit, vagyis a Blaha Lujzának írt szerepet. Pálmai hatással játszott és a dalokat nagyon szépen énekelte; néhányat közülök meg is kellett ismételnie. Büszke lehet ez esti sikerére. Derekasán megküzdött Blaha Lujza még igen friss emlékével és meglepő sikerrel állta meg helyét. Azok közül, kik helyes és szabatos játékkal járultak hozzá a szép ensemble-hoz megemlíthjük még *Tóth Ilonkát* (Juliska), *Tamássyt* (Gondos Mihályt), *Tóth Antalt* (Darázs János), *Vidort* (Pista), *Eöryt* (Dani) és *Komáromit*, ki a Lipi zsidó szerepében igen komikus volt.

RF.

A SZEGEDI SZÍNHÁZBÓL.

SZINI ÉVADUNK szept. 27-ikén nyílt meg s vele megkezdődött állandó színházunk második éve. A minő fényes volt azonban az első év, oly kevés reménnyel kecsegtet ez a második. A társulat sokkal gyöngébb a tavalyinál s vele

úgy látszik csökkent a színház látogatottsága is, mert eddig még csak egyetlen telt házat jegyezhetünk föl, a mi, a mult évi tömeges színházba járáshoz hasonlítva, nagyon is aggodalmat keltő körülmény. Egyrészt azonban nem lehet csodálni, hogy a közönség nem jár a színházba, mert eltekintve rendkívüli nyomott viszonyainktól, az igazgatónak fogalma sincs arról, hogy kell repertoirt csinálni. E mellett, a slendrián beosztás miatt, az előadások oly rosszul mennek, akár csak fő-próbákat kellene végig nézni. Igazi népszínházi gazdálkodás az, mely színházunknál folyik. Minden iparkodás arra van fordítva, hogy a közönséget behúzzák a színházba, a művészi szempontokat pedig semmibe se veszik. A «Szegedi Hiradó» egy igen tárgyilagos cikkben mutatta ki, még pedig megezőfólhatlan tényekkel, hogy a mostani vezetés s a követett irány, nem felel meg azon várokozásnak, melyet a város az állandó színházhoz kötött. — Az újonnan szerződött tagok közül aquisitio csupán Hubai Aranka; mellette még Lásznét s Ditróinét emeljük ki; a többi legkevésbé sem pótolja az elhocsájtott tagok helyét. Hubai Aranka rohamosan hódítja meg a közönség tetszését s ma már annak kedvencei közé kell számítanunk. Legutóbb 13-ikán a «Vasgyáros»-ban lépett föl Claire szerepében, s határozott sikert aratott. Claire nehéz szerepét teljesen érvényre emelte s oly hatást ért el, hogy a közönség minden fölvonás után két-háromszor cizálta a lámpák elé. De nemcsak a közönség tetszését nyerte meg, hanem a helyi sajtó egyhangú elismerését is, mely neki nagy jövőt jósol. A többi újonnan szerződött tagok közül Lásznét, leszámítva nagyon is vidékies modorát, ügyes színész. Ditróinét pedig nagyon kedvesen személyesíti a naivákat. Lásznét aligha fogja pótolni; de azért a közönség mindig szívesen látja a színpadon. Az operette maradt a mult évi, csupán Garzó Herminnel erősödött, kinek bemutatója pénteken, azaz 17-ikén lesz a «Gasparonne» premiéreje alkalmával. — Ujdonság eddig a «Buzavirág» s «Czigány Panna» népszínművek s Konti József operettje, az «Eleven ördög». Somló Sándor egy felvonásos tragédiája a «Szerzetes» nem keltett hatást s az egészben pusztán a hangzatos, szép versek tüntek föl. Az egy felvonásos tragédiában már a Somlónál sokkal nagyobb tehetség is hajótörést szenvedtek. — Hírlik, hogy az operettek kívül Nagy Vince úr még operákat is akar színrehozni, még pedig nem kisebbeket, mint Aubertól a «Fekete Dominó»-t s «Kőműves és lakatos»-t, Rossinótól a «Sevillai borbély»-t s végre Flotowtól «Márthá»-t. Biz ez igen nagy fa, melybe Nagy Vince úr fejszét vágja, de egy népszínházi segédrendező s ellenőrből fölcseperedett igazgató előtt úgy látszik nem létezik nagy dolog, s még csodálnunk kell szerénységét, hogy az operai előadásokat színházánál nem mindjárt a «Tell Vilmos» vagy a «Hugonották»-nál kezdi.

r. l.

SZÍNHÁZI HÍR.

— A VÁRSZÍNHÁZBAN a lefolyt héten több régi darabban mutatták be magukat az új színház tagjai több-kevesebb siker-

rel. Szombaton Szigethi József «A becsületlenség» című elavult szerkezetű vígjátékában a fellépett urak és hölgyek igen szerény eredménnyel lesznek kénytelenek beérni. A betanulás ellen semmi kifogásunk, mert azon a lelkiismeretes rendező keze előnyösen látszott meg, hanem az egyesek képességéhez még sok gáncs fér. Benedek Gyula k. a. már elég ügyesen conversál és mozog, de eddig minden alakján rendkívüli hidegség terjedt el. Benedek szerepeinél nincs odaadó bensőséggel engageálva. Szirmai még sok színpadi nevetlenséggel küzd. Tartása, mozdulatai még nem simák. Kár, mert szép organumával sokat tudna szépen kifejezni. Balogh Etel k. a. sok előnyös külső adománnyal bír, de technikája nagyon fogyatékos és fejletlen. A kisasszony igen sokat ígérő nyers erő és bizvást remélhetjük, hogy szép fejlődésnek induland, de nem a naivák szerepei felé. Nagyné asszony használhatatlan, legalább a vígjátékban. Beszéde vontatott, unalmas. A vígjátékra következő «Pajkos diákok»-ban több figyelemre méltóbb részlet volt. Legtöbb dicséretet Margó Célia k. a. érdemel, ki Frinkét, a legpajkosabb diákot friss jó kedvvel és ügyes játékkal hozta elének. Az ének-részleteket gyújtó hatással, hangjának minden előnyeivel zengte és az átöltözködési jelenetet finom és mérsékelt humorral játszta. Mellette a vendég Peterdiné egy csöpp tetszést sem tudott kivívni és hogy vele röviden végezzünk, ajánljuk Feleki úrnak Peterdinével több kísérletet nem tenni; nem fővárosi színpadra való. Mezey, Flecket, a rutinos színész minden fogásával játszotta és ha tetszett, azt a hálás szerepnek köszönheti. A burleszk szerepek nem Mezeynek valók, a hang és beszéd komikumát nem bírja, míg a jellemek festésénél igen használható színésznek ismerjük. Makó, Geyer szerepében föltűnő tehetségének félreismerhetetlen jeleit adta. Gondosan alakít és mesteri maszokban jelent meg a közönség előtt. Makó tehetségétől sokat várunk. — A vasárnap színre került «Nagyapó» meglehetősen üres ház előtt ment. Minden tisztelet mellett, melyet a népszínmű megalapítója iránt érezünk, kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy az e fajta naivságokon a mi közönségünk már nem tud mulatni. A «nagyapót» Mezey elég jól alakította, csak valamivel szélesebb, táblabíróibb humort szeretünk volna tapasztalni. Zsuzsikát Margó k. a. mindazon üde bájjal és kellemmel ruházta fel, mely e tehetséges fiatal hölgy kiváló egyéni sajátysága. Sió-Bartha k. a. Rafaelája pikáns, életteljes «művelt» szobaleány volt. A kisasszony az efféle soubrette-parthiekra különös hivatással bír. Balog Árpádnak az eddig produkáltakkal igen nehéz állása lesz. Hangja még e kis színházban sem jön érvényre és nagy hibája a következetes hamis intonálás. Rónaszéki túlságosan erős színeket rakott fel Nagy Jancsi ábrázolásánál, mi nagy részben a szerepnek tudandó be, mely határozottan csak a karzat tetszésére számíthat. Feleki Esztárijja original volt, ismét oly karakterisztikus alakot adott, melyet az ember nehezen felejt; a jó színész alakjainak pedig ez a legbeszédesebb karakteritikonja.

— MAGYAR SZÍNÜGY JAVÍTÁSA érdekében Bényei István a magyar színészegyesület

irodaigazgatója közelébb 26 pontból álló javaslatot terjesztett az egyesület központi igazgató tanácsa elé, melyek nagy része a vidéki városok helyi viszonyait karolja föl, s azok javítása iránt hívja föl az egyesület figyelmét, egyik-másik azonban általános érdekekkel is bír. A többek közt az iroda-igazgató javasolja, hogy kéressék föl Matlekovits Sándor államtitkár mint az orsz. kiállítás elnöke, továbbá a főváros főpolgármestere, hogy előbbi úgy a saját hatáskörében mint a kormánytól, utóbbi pedig a főváros tanácsánál és közgyűlésénél hasson oda, hogy színészetünk emelése, de különösen az orsz. kiállításra való tekintettel a város-ígyetben egy állandó szinkör építtessék. Kéressék föl a közoktatásügyi miniszter, hogy tekintettel a vidéki elsőbrendű színházakra, de különösen a m. kir. operára, az orsz. színészeti tanodában jövőre egy karképző tanfolyamot állítson föl. Kéressék föl a belügyminiszter, hogy utasítsa a nemzeti színház igazgatóságát, mi szerint darabjait akként szerezzék be, hogy a vidéki színházak díjtalanul adhassák.

— A VÁRSZÍNHÁZ TÉLI PROGRAMJA. A budai várszínházban Blaha Lujza asszony belépésével több régi népszínművet, énekes vígjátékot és operettet elevenítenek föl, a népszínműi újdonságok közül pedig előadják Vértessy Arnold egy népszínművét, Ferenczy Zoltán «Arany kassza»-át, Moldován Gergely «Szép Iliáná»-ját, Margitay Dezsőtől az «Ezeres bankó»-t és a «Szemíták»-at, dr. Váradi Antaltól a «Rongyháziak»-at és Torkos Lászlónak «Egy mesterlegény»-ét. A pályázatból is remélnek egy-két használható darabot, ugyancsak a benyújtott számos darabból. Operette-újdonságok lesznek: «Morilla» Hopptól, a chatonai kastély Delibestől, Konti egy új műve, «Grapin özvegye» Flotowtól, «Babolin» francia operette, Stojanovic Jenő egy eredeti kis operetteje, «A szerelem hatalma» Poysetől, «Bathylos» Chaumet-től stb. A külföldi drámairodalom több oly termékeit szerezték meg, melyekre a nemzeti színház nem reflektálhatott s a sort, «Pathelin mester», Labiche «Apró madárkái» és «Pipogya férjei» kezdik meg, továbbá Daudet «Arlesi nő»-je, Bizet zenéjével, s a czimszerepben Blaha Lujza asszonynyal, Ferrari «Két nő»-je, Ibsen, Lindau, Moser, Rosen, Blumenthal újabb művei stb. Az eredeti drámák közül több régi művön kívül, a Telek-idij ama pályanyertes művei megszerzésére tettek lépéseket, melyek eddig színre nem kerültek, minők Csiky Gergely «Bízalmatlan»-a, és «Theodorá»-ja, Fenyéri «Késő ébredés»-e, Ujvári «Két apá»-ja, Névy «A népért» című műve, Dobsa Lajos két drámája, és ezen kívül Torkos László két színműve, Berczik «Jótkony célra» című vígjátéka, Müller «Rangkorság»-a is.

— A NÉMET SZÍNHÁZ TEVÉKENY IGAZGATÓSÁGA Geistinger asszony sikeres vendégszolgálatát követően azonnal újdonsággal lepte meg a közönséget. Adták a «Raub der Sabinerin» című vígjátékot. Irták a Schönthan testvérek. A darab sok port vert fel már jó eleve, nemcsak mert Tatarci igazgató ezzel inaugurálta az újonnan megnyitott Carl-színházat, hanem mert sokat is irtak a lapok arról a mesés árról, melyért a szerzőpár az új darabot

egy berlini színház-ügynökségnek eladta. Hatvanezer márká vigjátékért Németországban mesés összeg és bátran lehet állítani, hogy ily honoráriumot még német író eddig nem kapott. Hogy mi szöktette fel e vigjáték árát annyira, nem tudjuk. «Der Raub der Sabinerin» egy tragoedia címe, melyet egy német professzor deakkorában írt, s melynek egy a kis városba vetődött szintársulat által való színrehozatala felforgatja a professzor családjának békéjét, mely a darab szerencsés megbukása után ismét szépen helyre áll. Azt az egyet meg kell vallani, hogy Schönthanék értik a darabok megcsinálását, amint is a bonyodalom igen ügyesen van szöve és a mulattató helyzetek bőségesen vannak jelen. Ezzel aztán az új vigjáték érdemei teljesen ki is vannak merítve, mert a többi csupa olcsó élcz és a hagyományos mintáktól kevéssé eltérő gondolatokból áll. A reminiscencia feltűnően kándál sok jelenetből ki, melyek felhasználásért a szerzők nem is igen messzire nyúltak. Így Schönthan Paul egy egész tárczája be van a vigjátékba olvasztva, mely már magában gyanúsán emlékeztet a Rosenkranz és Guldernstern Hamletmeséjére, mely itt az «Ármány és szerelem» által van helyettesítve. Az előadás érvényre hozta a tréfas jeleneteket, habár nem áll azon a nívóan, melyen a német vígjátékok előadás is e színházban állni szoktak. Thaller a szász színház igazgató nehez szerepét nagy művészi sikerrel játszta végig. A comme il faut bécsi lokalkomikus nem várt bravúrral játszta a pompás charge-alakot még pedig folyton idegen dialektusban, ami feladatát nehezítette, de sikerét ugyanazon mértékben nagyvobította. Némi kis rezervával felemlítjük még Blasel, Förster, Frankel és Weisz urakat és a hölgyek közül Müller, Dienstl és Mauthner kisasszonyokat, kik már többször mutatták, hogy többet tudnak, mint amennyit ez alkalommal tanúsítottak.

— KLAPP MIHÁLY a «Rosenkranz és Guldernstern» című vígjáték szerzője új vígjátékot írt. A berlini «Belle Alliance» színház már elfogadta előadásra. A darab címe «Moltke kisasszony».

— A DEBRECZENI SZÍNHÁZ NYUGDLJÜGYÉBEN Szikszay József, mint az ottani nyugdíjintézet elnöke, értesíti a magyar színészegyesület igazgató-tanácsát, hogy az egyesület felszólításához képest a bizottságot egybehívta; az értekezlet a debreczeni nyugdíjnak az országos alaphoz leendő csatolása érdekében fog tartani. A tanácskozásokat legközelebb megkezdik.

A MÜNCHENI MŰEGYLETBŐL.

München, október 13.

A JELLEN kiállítás fényponját, magyar festő műve képezi. Baditz Ottó utolsó nagy képéhez egy mélyen megható tárgyat választott. Vízözön alkalmával fiatal anyja, gyermekével, szegényes viskójának fedelére menekült, mely utóbbi csakis a fedél ge-

rincz és egy gólyafészket hordó kürtövel áll ki a zavaros hullámokból.

Az anya utolsó erejével kapaszkodik a fedélgerinczbe és könny nélküli merev szemmel nézi, vajjon nem közelge sehonnán sem segítség; a kis gyermek anyja keblén szunnyadozik. Talán ott szenderül át a más világra, mert az egész láthatáron mentő sájka nem mutatkozik.

Az életnagyságú alakok a tomboló elem közepette, jól vannak felfogva. A művész nem csak észszel hanem szívvel is fogta az esetet e festmény kivitelénél.

Heigl a müncheni művészek egyik seniora, egy nagyobb vízfestménnyel lépett fel «Az álarczosok páholya»-val, melynek megítélésénél arra kell tekintettel lennünk, miszerint a művész azt életének 72-ik évében festé. Heigl tudvalevőleg eleinte «miniaturefestő» volt, később fordult azután az «aquarell» modorhoz, de e téren sem tagadta meg a hajdani miniaturefestőt, míg ma a vízfestők is szélesebb ecsetkezeléshez szoktak. Mindazonáltal a kép minden legkisebb részletében a művészre vall.

Zink «Olasz parasztasszony» című tanulmányfeje nagyon sikerülten tükrözi vissza a nemzeti jeleget.

Az állatfestészet Blaas Gyula három képe által van képviselve: «Vegyes társaság» (Két ló, egy szamár és egy galamb), «Fős szomszédok» (Egy ló és két mopsz), «Fő barátok» (Négy különféle fajú eb), továbbá két csikó egy tehénálló előtt Stückelberg-től, ez utóbbi szeretné Blaast elérni, de még nagyon távol áll tőle.

Kitűnően festett, hatásában hatalmas képet nyújt Roegge. A jelenet parasztházat mutat, melyben fiatal leány egy öreg asszonynak — bizonynyal nagyanyjának — nyakába borul sírva fakadva, a nyílt ajtón kitekintve látjuk a fájdalmas keserv okát. Az úton katolikuskus lelkész a ministrans fiúval tér haza betegről, mely az utolsó kenettel lett ellátva; a papot útja pedig e ház előtt vezeti el, melyben a két nőt látjuk.

Raba «Keletporosz természet tanulmányai» igen érdekes motívumokat nyújtó sorozat.

Többet a jelen tárlatból kiemelni aligha bírnánk. M. F.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HÍREK.

— A «BUDAPESTI HIRLAP» e heti, lapunk «Kritikai hangok Munkácsy festményéről» című cikkére vonatkozó polemikus természetű műbírálatára Castor úr a kérdéses cikk írója a következő számban fog felelni.

~ Az 1885. ÉVI BUDAPESTI ÁLTALÁNOS KIÁLLÍTÁS KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS MŰRÉGEZETI SZAKBIZOTTSÁGA KÖVETKEZŐ KÖRLEVELET INTÉZETT A HAZAI MŰVÉSZEKHEZ: Tisztelt Művész úr! Az 1885. évi budapesti általános kiállítás képzőművészeti (XXXII-ik) csoportja érdekében m. é. nov. hó 10-én tartott ülésünkben közölt felhívásunk kedvező eredményre vezetett, a mennyiben művészeink majdnem teljes számmal jelentették be hozzájuk résztvételi szándékukat. Az országos bizottság ezen általános közreműködésre előre számítván, a kiállításnak szánt téren egy építészeti díszes által is kiváló külön tüzentes csarnokot emel. Evekire kiható fontossággal bír az, hogy virágzó képzőművészetün-

ket abban, az ország minden részéből, valamint a külföldről is tömegesen várható látogatók a maga teljességében szemlélhessék. Azon meggyőződésben, hogy mostanig akár e czélből újabban készített, akár pedig más, magánbirtokból elkért jelesebb művei által az alkalom jelentőségének megfelelő képviselőjét e kiállításra már kellően biztosítani méltóztatott tisztelettel felkérjük, hogy a mellékelt két bejelentési ívet most már részletesen és lehető pontossággal kitöltve, hozzánk mielőbb beküldeni sziveskedjék. A bejelentés végső határideje: 1884. november 1-je. A kiállításra szánt művek 1885. évi márczius 1-től márczius 15-ig Budapestre beküldendők. Az ez után érkező művek a kiállításra nem lesznek befogadhatók. A ládák jelekkel látandók el, s az «1885. évi budapesti orsz. kiállítás képzőművészeti csoportja»-hoz címzendők. A képek vakkeretére, illetőleg a szobrok talapzatára, valamint a láda belső lapjára a bejelentési ívben megkivánt adatok szintén kiemendők. Kérjük e czélből a mellékelt címlapocskáknak felhasználását. Ismételtén becses figyelmébe ajánljuk a mellékelt részletes programot, s az ez által nyújtott rendkívüli kedvezményeket. Különösen kiemeljük abból, hogy e csoportban felvételt nyernek: a) A festészet köréből: mindennemű olaj- és vízfestmények, színes- és fekete-, kréta-, toll- és ónrajzok, valamint a sokszorosító művészet termékei, és pedig: a (műbecsessel bíró) aczél- és rézmetszetek, rézkarcok, fametszetek. b) A szobrászat köréből: szobrok, mellésobrok, domborművek s a kisebb méretű plasztika, valamint az érmészet termékei, bármilyen anyagból, az égetlen agyag kivételével. c) Az építészet köréből: műemlék, nyilvános és magánjellegű díszépületek, templomok, paloták, nyaralók, vagy ilyenek helyreállítására s átalakítására vonatkozó tervrajzok, esetleg ily műépületeknek gipszből vagy fából faragott mintái. Ezen osztályokból rendszerint csak oly mütárgyak lesznek a kiállításra befogadhatók, amelyek a magyar korona területén vagy külföldön lakó magyar honpolgárok által az utolsó tíz év folyamán, vagyis 1874. év óta készültek. A képzőművészeti szakbizottság határozata alapján és a mennyiben a helyi viszonyok megengedik, kivételesen régibb mütárgyak is bebocsáthatók. Azonos fajú három műnél többet egy és ugyanaz a művész ki nem állíthat, kivéve, ha számba veendő körülmények alapján erre nézve közte s a képzőművészeti végrehajtó bizottság között külön egyezmény létesül. A jelesebb művek kiállítói, odaitélendő nagy díszokmányok, valamint bronzérmek s ezek kíséretében az érdemet bővebben kifejtő oklevelek alakjában megfelelő kitüntetésekben fognak részesülni. A mellett pedig, hogy az e csoportba elfogadott művek után helypénz nem szedetik be, azoknak Budapestre, s a feladás helyére visszajáró vasúti teherszállítmányi bérét, úgyszintén szállítási és helybeli biztosítási költségeit a kiállítást rendező országos bizottság viseli. Kilátásba van helyezve azon felül, hogy sorsolási czélra e csoportban nagyobb mérvű vásárlások fognak eszközölni. A képzőművészeti csoport díszének emelésére szándékunkban van egy

külön képes tárgymutatót is kiadni, mely czélra tisztelettel kérjük, hogy művének zinkographikus sokszorosítása alkalma) rajzát (lehetőleg tollrajzot sima papirosans bejelentése kapcsán hozzánk beküldeni sziveskedjék. A rajzokat a képes tárgymutatónak egy példányával annak idején vissza fogjuk szolgáltatni. Becses részvételének biztos reményében, fogadja kiváló tiszteletünk kifejezését. Budapest, az 1885. évi budapesti általános kiállítás végrehajtó bizottságának 1884. június hó 21-én tartott üléséről. Dr. Szemrecsányi Miklós s. k., jegyző. Keleti Gusztáv s. k., elnök.

~ A MŰCSARNOK JÖVŐ HÓ ELSEJÉN megnyitandó őszi kiállítása alkalmával, a már ismert ifjabb művészek közül többen fogják bemutatni műveiket. És pedig: *Vajda Zsigmond* öt igen csinos arcképet és egy genre festményt. Arcképei közül legsikerültebbnek mondható gr. Bánffy György mellképe, melynél különösen a színek és a rajz finomsága, valamint az egésznek kellemes öszhangulata ragadja meg figyelmünket. Továbbá br. Radvánszky Géza, szül. Waldeck grófnő térképé, mely mintegy másfél méter magas vásznon tünteti fel a bárónét, kinek arcza a végtelen jószág és kedvesség tükröződik vissza. Az arcz, a köpeny s a fehér-sárgásba játszó selyem ruha az anyag jellegének sikeres feltüntetésével vannak festve. Férje báró Radvánszky Géza megegyező nagyságú térképé a színpompának már sokkal nagyobb változataival gyönyörködten benünk; amennyiben: a díszes mente, a színekben gazdag selyem atilla, a boglárók, a csatok, s a drága kövekkel kirakott kard, végtelen sok színben ragyognak előttünk. S dacára a szemkáprázató díszítményeknek, a művész oly szerencsésen oldotta meg feladatát, hogy a nemes és kifejezésteljes arcz, mint hús, teljesen uralkodik a többi részlet fölött. Radvánszky Ella báronesse, a báró kis leányának életnagyságú képe, mely a fiatal bárónét, a kertben padon ülve ábrázolja. A mozdulat elég csinos, de a festést illetőleg az említettek alatt áll. Ezt minden esetre indokoltan találjuk az által, hogy gyermeket, mint türelmetlen modelt nehezebb festeni. A háttér, mely falomborzat és a pad támlája által töltetik be, meglehetősen zavarólag hat az alakra, s így ezen kép általános öszhangja nem oly sikerült, mint az előbbieké. Az ötödik arckép báró Radvánszky Béla zólyom-megyei főispán térképé, ki szintén, mint báró Radvánszky Géza, karddal, az ékszerektől, ragyogó dísz magyar ruhában van ábrázolva. Itt a ruházatban az uralkodó szín a vörös, melynek az ékszerekkel való sikeres összeegyeztetése nehéz megoldással jár. S bár a művész nagy részt megfelelt nehéz feladatának, mégis — a természetben levő színeknek hű utánzatát tartván szem előtt — egy kissé élénk maradt, miáltal a fejnek szép festése alá van rendelve a ruházatnak.

A genre kép czíme: «A sóhaj csarnokában». Tárgya egy álarczos bál, hol az ifjú, az általa felismert hölgy arczáról levezi az álarczot.

A művész jelenleg két megrendelésen dolgozik. Az egyik, egy másfél méter magas térkép, mely báró Radvánszky Jánosné ábrázolja. Mint a kezdetből ítélhető, ezen arckép is, a művész sikerült

alkotásai közé fog tartozni. A második megrendelést gróf Andrassy Manó adta, ki a Betlérben levő regényes kastélyát festeti. A művész, a gróf személyes meghívása folytán még múlt hó közepén leutazott, s a szükséges vázlatokat elkészítette. Legközelebb megkezdte a kép nagyban történő kidolgozását. *Szirmai Antal* két nagy hangulati tájképet fog kiállítani. A nagyobbak czíme: «Városligeti tó részlet». Előterben a tó hattyukkal, egy csolnakázó család, s a szárazon, egy kutyával sétáló nő; a háttérben sűrű facsoportok vannak festve. Az esti szürkület, a nyugalom, jó megfigyelés alapján van felfogva, s az egésznek dekoratív festése mellett, idyllikus hatása van. A kisebb kép czíme: «A promontori halászsok», mely a foltok felosztása által sokkal hatásosabb, mint az előbbi. A lég távlat igen sikerült, s ez által, a vasúti híd az égő lámpákkal a messzeségben tűnik fel, hol az alkony ködössége már egybe olvasztá a vizet az éggel. Az előterben csolnak van halászsokkal, mely csoport sötéten válik el a még világos víz és felhőzettől. Az alkony és a nyugalom idyllje itt még sikerültebben van festve, mint a másikonál. *Stelka Gyula*, egy egyszerű toiletben ülő női studiumot fog beküldeni. A színezés elég erőteljes, csak az árnyékban levő arcz élettelen, s élesen válik el a megvilágított oldaltól.

~ *Izsó Miklós*, nagynevű szobrászunk sírhelyének hozzá méltó szoborral ékítése végett már évek óta fáradozik egy bizottság, melynek élén előbb Than Mór, majd Keleti Gusztáv állottak. A nagy közönségnek több oldalról igénybe vett áldozatkészsége miatt a bizottság mind eddig alig másfélezer forintot gyűjtött össze, holott a Kiss György által készített s a bizottság által elfogadott terv elkészítése, mintegy négyezer forintba kerül. A bizottság ügyének most új lendületet adott Gerlóczy Károly alpolgármester, ki a gyűjtő-ívekből egy maga ötvenet helyezett el s azok közül eddig 17-et visszakapván 157 frt 70 kr. adományt gyűjtött a síremlék javára, úgy hogy a bizottság, ha a többi gyűjtőíveken is hasonló eredmény fog mutatkozni, most már hozzá kezdehet a síremlék készítéséhez.

~ *SPÁNYI BÉLA* festőművész több tájképet fejezett be, melyek közül egy nagyszabású tájkép válik ki. E művel a Ráth-féle tájkép-díjért versenyez. Ezenkívül még három képet állít ki az őszi tárlaton, ezek közt kettő a lublói fenyvesek egy-egy részletét mutatja be, míg a harmadik egy bizarr, pusztai kerítés-oldalt tüntet föl.

~ **MŰVÉSZEK KÖRÉBŐL.** Baditz Ottó müncheni tanulmányútjából a napokban a fővárosba érkezett s három képet hozott magával az őszi kiállításra. Ezek egyike Krisztust a Madonnával tünteti fel, a másik a szegedi árvíz egy jelenetét mutatja be, a harmadik kisebb genre-kép. Különben a művész ma Mácsára utazott gr. Károlyi Tiborhoz, hogy a gróf családját lefesse. Jendrassik Jenő, fiatal festész, dr. Jendrassik Jenő egyetemi tanár fia, négy évi festészeti tanulmányait Münchenben befejezván, a festészet terén elért eredményeit három modern tárgyú genre-képpel az őszi kiállításon fogja bemutatni.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása.

„HARMONIA”

zongoratermében (váci-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai raktáron találhatók:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia” zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK

Olcsó közép minőségű tetszetős zongorák.

ERBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa

fekete

kereszt-húrozott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid salon, diófából

fekete

Arjegyzék küldésük díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 $\frac{1}{2}$ méter. Különböféle érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitűnő zongorákat, melyek a „Harmonia” zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitűnő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák.

Rövid salon diófából

« « fekete

POKORNY

zongoráit ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemecske József

Mignon

zongorák. Tartós kitűnő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zened. t. váci-u. 1.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Rairund, kerepesi-ut, kerep. ndv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferenéz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 24. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, damjanich-utca 6.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váci-körut 17.
Rausch Károly, nemz. zened. tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zened. tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Ecskeméti-utca „Geist”-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdady Béla, nemz. zened. tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

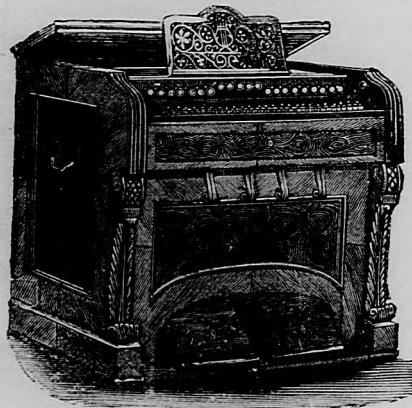
Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igercius Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körut.
Schmidt József, Lipót-utca 19.

ZENESZERZÉS.

Breisach Izidor, váci-körut 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körut 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zened. tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüzoltó-u. 10.
Pettykó Imre, Klauzál-utca 17.

A legkitűnőbb HARMONIUMOK

Tietz Péter utóda
Kotykievics Teofil
gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfele.

Több évi jótállás.

Arjegyzék kívánatra bérmentve küldetnek.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher”

Arany- és más magas érmekkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitűnő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű húrozott

Fekete egyszerű húrozott

Barna kereszt-húrozott

Fekete kereszt-húrozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.

ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁR.

Az országos m. kir. statisztikai hivatal kimutatásai szerint hazánkba évenként körülbelül másfél ezer zongora hozatik be Bécs és a külföld többi hangszertermelő piacairól.

Ezen zongorák ára fejében évenként körülbelül 600,000 forint vándorol ki az országból idegen ipartelepek gyámloltságára felvirágoztatására.

A bécsi zongora-műipar nagyrészt a magyar pénznek köszöni virágzó állapotát s rohamos fejlődését több mint 200 kisebb-nagyobb gyáros nagyrészt hazánk szükségletének kielégítésére dolgozik.

S miért van ez így?

Mert hazánkban nem létezik jelenleg egyetlen nagyobb gyártelep, mely az óriási szükségletnek csekély arányban is meg tudna felelni.

Mióta a külföldön is hírnévre szert tett „Beregszászy Lajos“-féle jeles magyar zongoragyár beszüntette működését s érdemdús megalapítója visszavonult a magánéletbe, a magyar zongora-műipar továbbfejlődése is megakadt, úgy hogy jelenleg alig 30—40 drb. zongora készül tényleg hazánkban.

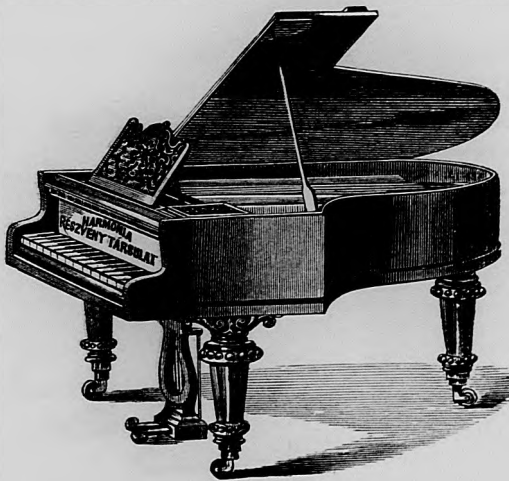
A magyar ipar már nagyrészt felszabadult a külföld nyomasztó befolyása alól s csak egy némelyik ága tengődik még az idegen sorvasztó behatás mellett, ezek közé tartozik a zongora műipar is.

Ezen bajon vélt segíteni a „Harmonia“ magyar zeneművészek részvénytársulata“ midőn 60,000 frtnyi tőkével az „ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁRT“ megalapítá, mely működését 1884. évi ápril havában megkezdette.

„Az első hazai zongoragyár“ Budapestten Huszár-utca 7. szám alatt fekvő külön e célra berendezett nagyszerű gyárhelyiségekben készíti zongoráit, melyek orsz. nevű szaktekintélyeink bírálata szerint a bécsi zongorákkal teljesen versenyképesek.

A társulat igazgatósága pénz és fáradságot nem kimélve a legnevesebb gyárakból első rangú munkaeőrt szerződ-tetett, mely szakavatott vezetés alatt évenként 300—400 drb. zongorát képes előállítani.

A gyártmányokra a legjobb minőségű, tartós, kifogás-talan anyag fordítatik s a zongorákért teljes garancia vállaltatik.

Szalon stutz-zongora.

Hogy azonban ezen egyetlen nagyobb szerű magyar műipar telep a konkurrenzia terén sikerrel kiállja a versenyt a bécsiekkel és külföldiekkel, — szükséges, hogy a hazafias magyar közönség pártfogásába vegye s akkor évenként százezrek fognak az országban maradni, sőt idővel a keletnek fekvő szomszéd államok is Budapestről hozatván zongora-szükségletüket, százezrek fognak nemzetgazdasági nyereségkép hazánkba befolyani.

A „Harmonia“ „Első hazai zongoragyár“ zongorái nem csak jobbak, tartósabbak mint a bécsi középárú zongorák, hanem aránylag olcsóbbak is.

A FÖNTEBBI RAJZ SZERINT KÉSZITTETNEK :

Fekete és barna szárnyzongorák (<i>Concert-Flügel</i>)	550 frttól 700 frtig.
„ „ stutz-zongorák (<i>Salon-Stutz</i>)	480 frttól 600 frtig.
„ „ legrövidebb mignon-zongorák 1½ méter.	480 frttól 600 frtig.
Rövid zongorák olcsó kiállítással.	360 frttól 450 frtig.

Vidékről jövő megrendelések pontosan és lelkiismeretesen teljesítettek. Játszott zongorák újjakkal becséreltetnek.

„Az első hazai zongoragyár“ mindennemű javításokra is be van rendezve. Játszott zongorák újra huroztatnak, bőrsz-tetnek s teljesen használható karba helyeztetnek. Hosszú szárny-zongorák rövid stutz-zongorákká átalakíttatnak.

Az igazgatóság vidékről jövő kérdésekre felelettel s tanácscsal szolgál — becsérelés esetén pedig ügynököt az illető helyre saját költségén elküldi.

A társulat zongoratermében azonkívül kaphatók iskola-harmoniumok és hangverseny-harmoniumok.

A „HARMONIA“ RÉSZVÉNYTÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGA.